

gányoknak osztják szét. A helyi társadalom szegényei közül 2004-ben kevesen voltak jelen. Egy nőkből, gyermekekből, fiatal legényekből álló roma csoport viszont éppen ebből a célból jött Gorzafalvára. Egyetlen meglett férfi sem akadt viszont közöttük, a nőknek és a gyerekeknek ugyanis nem, de a férfiaknak megalázó a kéregetés, a pomána elfogadása.

Az alamizsna mennyisége meghaladja azt, ami helyben elfogyasztható, ezért az élelmet zsákokba gyűjtik, a bort palackokba töltik át. Aki elfogadja az ételt, a bort, csak annyit mond: „Legyen a halotté!” Ezek a szavak az alamizsna céljának megerősítését szolgálják az elfogadó részéről is.

A szokás változását azokon a tárgyakon figyelhetjük meg, amelyek az élelmek szállítására, tárolására szolgálnak. A kosarak helyett megjelentek a szatyrok, a nylontasakok, a házilag szőtt textíliákat felváltották a boltban vásárolt darabok. 2004-ben csak néhányan hozták az italt hasas üvegekben, zömében márkás italok (Garone, Angelli) üres üvegeibe töltötték be a szentelésre szánt házibort.

A halotti ételáldozatok az ősi társadalomtól kezdve különböző változatokban, de azonos funkcióban napjainkig élnek. A pománaosztás közvetett célja viszont az, hogy a holtak lelkének nyugalmát biztosítsák, és ezáltal kivédjék azt, hogy a halott lelkek az élőket háborgassák. Másrészt viszont az Istennek hozott áldozat alapját a keresztény egyház az ószövetségi zsidótörvényekből merítette. A liturgikus keretben végzett felajánlást a jogszokások szabályozták. Az ortodox egyház a pománát összekapcsolta a mennyország asztalának a képzetével: a szegény keze mögött Isten keze van, amit pománába ad valaki, azt a mennyország asztalán fogja megtalálni. A megszentelt ételekből az egyháznak adományozott résszel a hívek tulajdonképpen Istennek hoznak áldozatot, hiszen – ahogy a gyermekek és a szegények a halott lelkeket – az egyházi személyzet szimbolikusan Istent helyettesíti. A húsvéti időszakban a mennyország és a pokol kapui nyitva állnak, a holt lelkek a földi lakhelyük közelében tartózkodnak ezalatt. Ezzel a hiedelemmel indokolható a húsvéti időszakban intenzívvé váló halottkultusz.

DEMETER ÉVA
(Marosvásárhely)

(Készült az Arany János
Közalapítvány támogatásával)

Könyvtermés

ALBERT VALÉRIA rovata

Szerződés az Örökkévalóval

A Magyarországi Református Egyházban működő Doktorok Kollégiuma a saját kiadóprogramjában készült és a Századvég sorozatában megjelent munkát fontos műként ajánlja, mert – mint az előszó írja – „az Ószövetségnek két nagy szellemi öröksége van: az istentisztelet és az Isten igazságán alapuló jogrend”. Ennek a jogrendnek máig ható, közismertebb alapja a mózesi kőtáblákba vésett *Tízparancsolat*. Annak kihirdetése után a hagyomány szerint Mózes írásba is foglalta a neki elmondott több mint hatszáz parancsolatot a Tórában – a törvény iratkegyecseiben – mint a Mindenható és népe szerződésének dokumentumát.

Ki ez a nép, kik a zsidók? Az izraeli-júdeai törzsek korai történetét is vázolja a könyv. Uralkodók és népek között gyakoriak voltak a szerződések azokban az időkben és abban a földrajzi térségben, amikor és ahol az Ószövetség részei születettek. Ismereteseek például Hammurabi törvényei, ő pedig a bibliai Ábrahám ósata kortára

volt. A zsidók törvényeinek forrásait, jellemzőit, értelmezésüket, az igazságszolgáltatás szervezetét, a büntető törvénykezést, az eljárásokat – amelyeknek a felmentés reményében kellett indulniuk – és az alkalmazott büntetéseket is megismerhetjük a kötetből. Közvetve az eljárások alapelveire utalnak a mózesi könyvek, amikor például tárgyilagosságra, egyenlő elbírálásra intenek. Az eljárási szabályok ismeretében kívül a szerző, Szathmáry Béla Jézus perével is foglalkozik egy fejezetben, megállapítva, hogy azt nem a később keletkezett *Misnában* rögzített szabályok szerint folytathatták le.

A bibliai idők jogszabályai és gyakorlásuk mellett a héber Bibliáról és fordításairól is áttekintést kapunk a kötetből. Nem kevésbé érdekes fejezet foglalja össze mintegy tíz oldalon a zsidók jogi helyzetének alakulását Magyarországon, s még részletesebben a második világháború utáni hitéleti szervezeteit és azok működését. (Századvég-LUX, 2003, 188 oldal, 1960 forint)

NÉMETH FERENC

A természet festője

A XVIII–XIX. század fordulóján a magyar tájfestés bölcsőjét a Tatra vidékének tulajdonították. A „Tatra emberi mértékű monumentalitása” sok művészre volt hatással. Nem véletlen, hogy a kor egyik legnagyobb tájképfestője is e vidékről származik. A lőcsei születésű Markó Károly mérnökként (geodéziai földmérőként) kezdte pályafutását, s feladat köréhez hozzátartozott a környezet megörökítése, illetve a tájrajzolás. Szakmájából eredően ismerte a táj minden egyes részletét és mélyét. Korai festői korszakából való például az *Aggtelek-barlangról* készült sorozata. A természet, a táj részleteiben való elmélyülés azonban nemcsak kezdeti képeit, hanem egész életútját végigkíséri.

Egyetlen művéről sem maradhat el az aprólékos részletességgel megfestett növényzet, amelyben szinte felismerhetők a különböző fa-, cserje- és virágfajok, ezek akár egy biológiai albumba is beillene. Egy-egy országra, tájra jellemzően is nyomom követhető a növényvilág, így például pálmák a *Menekülés Egyiptomba*, agavék a *Róma lát képe* című vagy ciprusok más, Itáliát ábrázoló képein. A többi természeti képződményt is hűen ábrázolja, így a kőveket, sziklákat geológiai pontossággal jelenítette meg.

Azt gondolhatná az olvasó, egy természettudományi könyvről írok. Nem, a Corvina Kiadó ismét magas színvonalú művészeti albumát tartom ke-

zembem. A könyv négy nyelven, ötvennyolc festményen és egy sorozaton vezet végig a szemlélő olvasót. Markó Károly alkotásaival korábban csak ritkán találkozhatott a hazai közönség, azonban mindig nagy lelkesedéssel fogadta. A Magyarországról elvándorolt és külföldön letelepedett alkotó hazánk hírnevét elsősorban Ausztriában és Itáliában erősítette. Az olasz élmények hatására tájképeiben klasszicista elemeket fedezhetünk fel. Bibliai vagy ókori motívumokat (alakokat, épületeket) helyez a megfestett tájakba. Ezáltal változik a képek hangvétele – az idillitől egészen a viharos, drámai hangulatúig. Markó festményeinek sajátosan aranyos tónusa jellegzetessé teszi az alkotásokat, egyéni stílust kölcsönözve nekik.

Egy olyan festő reprodukcióinak gyűjteményét vehetjük most a kezünkbe, aki nem válhatott a magyar nemzeti tájfestészet meghatározó alakjává. Az elsősorban nemzetközileg jegyzett művész most azonban a magyar közönség is jobban megismerheti. (Corvina Kiadó, 2004, 120 oldal, 6990 forint)

BÁNSÁGI BERNADETTE

